

Thorengruppen AB i Uppsala kommun

uppsala@yrkesgymnasiet.se

Rektor Björn Savonen

bjorn.savonen@yrkesgymnasiet.se

Återkoppling

efter kvalitetsgranskning av sex- och samlevnadsundervisning
på Yrkesgymnasiet Uppsala

Inledning

I denna skriftliga återkoppling presenteras de enkätresultat och rekommendationer som Skolinspektionen bedömer är relevanta för Yrkesgymnasiet Uppsalas arbete med sex- och samlevnadsundervisningen. Denna återkoppling syftar till att vara ett stöd för hur skolan kan utveckla sitt arbete vad gäller rektorns styrning och undervisningens genomförande.

Ett flertal bestämmelser i skollagen relaterar till sex- och samlevnadsundervisningen, till exempel syftet med utbildningen (1 kap. 4 § och 5 §), ledningen av utbildning (2 kap. 9 §), reglerna om systematiskt kvalitetsarbete (4 kap.), kompetensutvecklingsbestämmelsen (2 kap. 34 §) och elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete (2 kap. 25 §). Dessutom har rektorn enligt läroplanerna ett särskilt ansvar för sex och samlevnad som ämnesövergripande kunskapsområde (SKOLFS 2011:144, avsnitt 2.6).

Rekommendationerna grundar sig på en webbenkät till rektor och lärare samt ett verksamhetsbesök där Skolinspektionen genomförde dokumentstudier och intervjuer med rektor, lärare, elevhälsans personal och elever i årskurserna 2-3 på fordons- och transportprogrammet, vård- och omsorgsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, VVS-och fastighetsprogrammet och hantverksprogrammet. Intervjuerna genomfördes den 20-21 september 2017 av utredarna Olivia Öberg och Lotta Andersson Damberg.

Fakta om Yrkesgymnasiet Uppsala

Yrkesgymnasiet Uppsala är en fristående gymnasieskola som är belägen i Uppsala kommun. Gymnasiet startade sin verksamhet år 2015 och drivs av Thorengruppen AB som huvudman. Rektorn har arbetat på gymnasiet sedan starten. Elevhälsans personal består av en skolsköterska som arbetar på 20 procent, en specialpedagog som arbetar 100 procent på skolan. Rekrytering av kurator pågår.

Enkätresultat

Nedan sammanfattas Yrkesgymnasiet Uppsalas enkätresultat och jämförs med resultaten från den bredare kartläggningen av sex- och samlevnadsundervisningen på 450 slumpmässigt utvalda grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor.

På Yrkesgymnasiet Uppsala	Kartläggningens resultat
dokumenterar skolan sitt arbete med sex- och samlevnadsundervisningen	42 % anger detta
har skolan inte kartlagt vem som gör vad i sex- och samlevnadsundervisningen	36 % kartlägger
har skolan satt upp mål för arbetet med sex- och samlevnadsundervisningen	25 % anger detta
används elevhälsan i planering av sex- och samlevnadsundervisningen	59 % anger detta
används elevhälsan i genomförande av specifika sex- och samlevnadslektioner	45 % anger detta
används elevhälsan inte i lärarnas kompetensförsörjning kring sex och samlevnad	45 % använder
bedömer 60 % av lärarna att avsatt tid för samverkan räcker i hög utsträckning	24 % anger detta
samtalar 70 % av lärarna med andra lärare om erfarenheter av sex- och samlevnadsundervisningen	62 % anger detta
har lärarnas kompetens inom sex och samlevnad inte följts upp	22 % har följt upp
har lärarna inte erbjudits kompetensutveckling inom sex och samlevnad	39 % har erbjudit
anger rektorn att skolan har lärare som är utbildade i hbtq-frågor	58 % anger detta
arbetar 50 % av lärarna med hbtq-frågor i sitt/sina ämnen	36 % anger detta
låter 30 % av lärarna eleverna påverka sex och samlevnads innehåll i hög utsträckning	35 % anger detta
låter 30 % av lärarna eleverna påverka sex och samlevnads arbetsmetoder i hög utsträckning	27 % anger detta
låter 40 % av lärarna eleverna tycka till om sex- och samlevnadsundervisningen i hög utsträckning	45 % anger detta
bedömer rektorn att sex- och samlevnadsundervisningens kvalitet på denna skola är hög	51 % anger detta
bedömer 70 % av lärarna att sex- och samlevnadsundervisningens kvalitet är hög	52 % anger detta

Resultaten i tabellen baseras på svar från 300 skolor av 450 slumpmässigt utvalda skolor (67 %) när det gäller rektorsenkäten och svar från 3982 lärare av 8084 registrerade lärare (49 %). Resultaten för Yrkesgymnasiet Uppsala baseras på svar från rektorn i rektorsenkäten och svar från 10 av 10 registrerade lärare (100 %) i lärarenkäten.

Yrkesgymnasiet Uppsalas arbete med sex- och samlevnadsundervisning

Rektorns ansvar för att skolans sex- och samlevnadsundervisning är av god kvalitet

Yrkesgymnasiet Uppsala har inför det nuvarande läsåret jobbat med att ta fram mål för arbetet med sex- och samlevnadsundervisningen. Rektorn och elevhälsan uppger i intervju att målet handlar om att arbeta fram ett "Årshjul" - en planering för vilka övergripande teman som ska tas upp i sex- och samlevnadsundervisningen för varje årskurs. Däremot är detta mål ännu inte förankrat på skolan. Rektorn ger i intervju exempel på hur skolpersonalen har utvärderat enstaka temadagar för sex- och samlevnadsundervisningen, men uppger att han inte följer upp lärarnas undervisning om sex och samlevnad i respektive ämnen.

I intervju med elevhälsan, eleverna och skolpersonalen framkommer att skolan samverkar med flera externa aktörer i sex- och samlevnadsundervisningen. Eleverna ger exempel på besök från tjejjouren, RFSU, och en privat aktör som har pratat om HBTQ-frågor för eleverna. I samband med besöken samtalar lärare med elevhälsan och de externa aktörerna om hur undervisningen ska läggas upp och hur läraren kan fortsätta att arbeta med frågorna i klassrummet genom uppgifter eller diskussioner i smågrupper. Lärare uppger i intervju att de har goda möjligheter att samverka med varandra i planering av sex- och samlevnadsundervisning. I intervju uppger lärarna att de arbetar ämnesövergripande, men inte specifikt med teman inom kunskapsområdet sex och samlevnad.

Enligt elevhälsans personal och rektorn ansvarar elevhälsan för kontakten med flera av de externa aktörerna och för samplaneringen av sex- och samlevnadsundervisningen med

lärarna. Dessutom håller skolsköterskan hälsosamtal med eleverna. Elevhälsans personal utarbetar även Årshjulet samt svarar på elevernas sex- och samlevnadsfrågor i övrigt.

Rektor, lärare och elevhälsans personal uppger att kompetensen på skolan för att undervisa om sex och samlevnad varierar. Lärarna och elevhälsans personal upplever att de har aktuell kompetens inom sex och samlevnad, men uttrycker att hela personalen på skolan, inklusive handledare på APL-platser, skulle kunna prata mer om egna normer och normkritik med anknytning till sex- och samlevnadsområdet. Lärarna uppger att rektorn erbjuder kompetensutveckling utifrån vad personalen anser att de själva har behov av. De anger dock att de hittills varken har efterfrågat eller fått kompetensutveckling inom specifikt sex och samlevnad. Specialpedagogen på skolan uppger att hen har gått på utbildning i normkritik. Skolsköterskan anger att hen skulle vilja ha kompetensutveckling i könsstämpning.

Elevernas möjligheter att utveckla kunskaper inom hela det området som ryms inom begreppet sex och samlevnad

Det framkommer av både intervju med lärarna och elever att lärarna undervisar i sex- och samlevnad i olika ämnen och att lärarna använder olika arbetsmetoder vid dessa tillfällen. Eleverna ger exempel på att lärarna tar upp frågor kring identitet, könsmönster, mobbning eller diskriminering i olika ämnen och att lärarna varierar mellan föreläsning, samtal, skrivuppgifter, film och teater. Enligt eleverna fångar lärarna upp sex- och samlevnadsfrågor under lektioner som är av intresse för eleverna. Det kan handla om något som händer i samhället i övrigt eller något som dyker upp i klassrummet. Eleverna uppger även att de har möjlighet att välja på vilket sätt de kan redovisa moment kopplade till sex och samlevnad, exempelvis genom att efter en teater välja om de vill skriva en recension eller göra en presentation av en karaktär i teatern. Det framkommer i intervju med elever, lärare och elevhälsan att sex- och samlevnadsundervisningen genomförs i skolans alla årskurser.

Lärarna uppger i intervju att de på olika sätt arbetar med ett normkritiskt och främjande förhållningssätt i sex- och samlevnadsundervisningen. Det kan handla om att lärarna under lektioner ställer utmanande frågor om normer gällande sex och samlevnad eller att eleverna får kunskap om HBTQ genom externa aktörer. Lärarna berättar att de regelbundet tar upp främjande sex- och samlevnadsfrågor som rör exempelvis kärlek eller jämställdhet. Däremot anger elevhälsans personal att sex- och samlevnadsundervisningen hittills haft ett större fokus på risker med sex och samlevnad såsom kränkningar, smitta och smittskydd. Elevhälsopersonalen lägger dock till att de planerar ett hälsoarbete i årskurs 1 där de ska undervisa om främjande frågor för att motverka kränkningar.

Eleverna uppger i intervju att de har möjlighet att utvärdera undervisningen genom att lärarna direkt efter undervisningstillfället frågar eleverna vad de tyckte om den specifika lektionen, eller en lärares föreläsning. Detta är enligt lärarna varken något som dokumenteras eller tas med i den övergripande planeringen av sex- och samlevnadsundervisningen. Rektorn uppger att rektorn och elevhälsan vid enstaka fall dokumenterar elevernas utvärderingar särskilda temadagar, exempelvis kring en föreläsare som eleverna inte hade uppskattat.

Utvecklingsområde

I syfte att höja skolans kvalitet i sex- och samlevnadsundervisningen behöver ett utvecklingsarbete genomföras inom följande prioriterade område:

- Rektorn behöver skapa en samsyn bland lärare och elevhälsa kring mål och arbetssätt för sex- och samlevnadsundervisningen på skolan. Vidare behöver rektorn säkerställa att dessa mål följs upp och utvärderas och att sex- och samlevnadsundervisningen utvecklas utifrån utvärderingens resultat.

Utifrån vad som har framkommit i granskningen av Yrkesgymnasiet Uppsalas arbete med sex- och samlevnadsundervisningen kommer ingen uppföljning att genomföras.

Information om granskningen

Skolinspektionen genomför under hösten 2017 en kvalitetsgranskning av sex- och samlevnadsundervisningen i grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Syftet med granskningen är att undersöka om elever får en undervisning i sex och samlevnad av god kvalitet. För att ta ställning till det undersöker granskningen dels hur rektor genom sin styrning skapar förutsättningar för en god undervisning i sex och samlevnad, dels sex- och samlevnadsundervisningens innehåll och genomförande.

Kvalitetsgranskningen kombinerar en bredare kartläggning i form av en enkätstudie av 450 skolor med en närmare granskning av 28 skolor inom aktuella skolformer. Granskningens slutrapport kommer att publiceras våren 2018.

I bedömningen har även Lotta Andersson Damberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Gabriel Brandström

Enhetschef

Olivia Öberg

Utredare